

Posudek diplomové práce

Evy Pelánové *Das lyrische Werk Franz Baermann Steiners*

FF UK Praha, 2006, 74 str.

V Úvodu (4n) diplomantka stručně charakterizuje zvolený metodický přístup: s příklonem ke *critique thématique* (zvl. podle J.-P. Richarda) chce vysledovat základní „obrazy“, které jsou konstantami autorovy poezie od počátku až do konce; od prostého chronologického popisu tvorby upustila mj. proto, že autor se k řadě básní vracel a přepracovával je i po několika letech. K volbě tématu ji vedla snaha upozornit na neprávem zapomenutého básníka z poslední generace pražských německých spisovatelů. – Lze dodat, že tato práce je – po komentáři Jeremyho Adlera k jedinému soubornému vydání (2000) – prvním pokusem o analýzu celé Steinerovy lyrické produkce.

Po výstižném a obsažném bio-bibliografickém přehledu (6-13) se ve smyslu zvolené metody ve třech kapitolách probírají hlavní obrazové skupiny tvorby před sb. *Eroberungen*. Tyto tři motivické skupiny současně indikují i tři vývojové fáze v autorově tvorbě (zdůrazňuje se, že jde pouze o přibližné dělení: ve Steinerově vývoji nejsou žádné zásadní zlomy či přerovy).

Welt, Erinnerung und Heimat (14-22) – raná tvorba: zjišťuje se, že Steinerovi jde o uchopení „totálního světa“ (14) s metafyzickou i etickou dimenzí i při zpracovávání konkrétních zážitků a podnětů. Motivy krajiny, přírody atd. jsou propojovány s pojmy vzpomínání a vlasti/domova jako existenciálních, nikoli materiálních a historicky nebo psychologicky definovatelných věcí. Četné křížové odkazy na tytéž motivy v jiných básních průběžně otevírají pohled na celé dílo a ukazují souvislost jednotlivosti s celkem tvorby. Stejně tak průběžné odkazy na příbuzné nebo kontrastní motivy u jiných básníků (zvl. Trakla, Rilka, Hölderlina) zasazují Steinerovu tvorbu do jistých poetologických souvislostí a umožňují její literárněhistorické zařazení.

Mythos: die Sehnsucht und die Schönheit (23-34) – střední období: Zde je velmi dobře popsán způsob, jak St. pracuje s nejrůznějšími mýty (24 aj.: vybírá si jeden aspekt, který pak transformuje do samostatného lyrického obrazu). Ukazuje se, že jednotlivé obrazy jsou vzájemně propojeny: touha část. souvisí se ztrátou vlasti (24n) apod. U motivů touhy po kráse se odkazuje na Baudelaira a St. Georga jako pravděpodobnou inspiraci i pro Steinera. K přednostem interpretací patří, že diplomantka u řady Steinerových temných a mnohoznačných obrazů netvrdí, že našla jediný možný výklad.

Subjekt, Grenze und Anfang (35-41) – zralé období: ukazuje se, že Steinerovo neustálé zkoumání hranice mezi subjektem a světem (druhým člověkem, v lásce apod.) je akt gnozeologický a religiozní; obdobný kontext má motiv počátku, odkazující na základní akt stvoření. U častého motivu zrcadla se odlišuje Steinerovo pojetí přesvědčivě od pozdního Rilka (36n; srov. též 51).

Závěrečná kap. (42-66) je věnována souboru 13 rozsáhlých básnických skladeb *Eroberungen*; je zřejmé, že soubor byl do značné míry inspirován Rilkovými *Elegiemi*, jejichž hluboké a samostatné pochopení tu diplomantka demonstruje při rozbořech několika Steinerových motivů i jazykových prvků. Výklad tu opět, jako v předchozích kapitolách, jde napříč jednotlivými skladbami a objasňuje základní obrazy, popř. lyrické „šifry“, jako *Der Einsame, Der Sterbende, Das Herz, Das Warten* aj. Potvrzuje se tu znovu, že lyrika ve Steinerově pojetí chce mít do značné míry funkci poznávací – obdobně jako u pozdního Rilka, ale na rozdíl od něho je u Steinera poznání vždy nerozlučně spjata s vírou (povětšinou v její mystické variantě: zde diplomantka prokazuje mj. i důkladnou znalost prací Scholemových, a samozřejmě samotné *Bible*). – Jde celkově o přesvědčivé interpretace, které se drží textu, ale neustále berou ohled na celou tvůrčí (i vědeckou) osobnost autora a v jejím smyslu se snaží pochopit i obrazy samy o sobě nejasné. V závěrečném shrnutí (65n) by bylo možno připojit alespoň stručný komentář ke Steinerovým vlastním komentářům, které považoval (jako T.S. Eliot aj.) za nutné k lyrickým textům připojit: to také něco vypovídá o autorově poetice.

V Závěru (67-69) se shrnují hlavní poznatky práce a připojuje poznámka o formách Steinerovy lyriky. České resumé (70-72) je obsahově výstižné, a navíc je napsáno – což u germanistických prací pohříchu nebývá samozřejmé – výbornou češtinou.

Po technické stránce nelze práci nic vytknout. Němčina práce je po všech stránkách výborná, drobných kazů (interpunkce) a přehlédnutí je minimálně: 4: *fußen* jako faktitivum; 8: *hat zusammengetroffen*; 32: *Schiffahrt* m. *Schiffsfahrt*; 41: v citátu *gramm* m. *gram* aj.

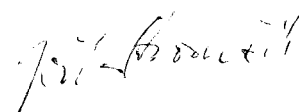
Závěr:

Jde o mimořádně vyzrálou práci, která s odvahou k experimentu důsledně uplatňuje jistou metodu. K metodě samé lze podotknout toto: Sledováním „obrazů“ se ztrácí pohled na jednotlivou báseň jako samostatný celek a jedinečný tvůrčí akt. Na druhé straně však zřetelněji vystupují kontury a těžiště celého oeuvre a uměleckého profilu autora – což není malý zisk. Navíc – jak jsem již uvedl – dokáže diplomantka srovnáváním s jinými básníky zařadit autora do širšího literárněhistorického i poetologického kontextu. Práce nemá pouze „cvičnou“ hodnotu, nýbrž představuje platný příspěvek k poznání, popř. znovuobjevení pozoruhodného básníka.

Předložený text splňuje po všech stránkách nároky na diplomové práce, a proto jej bez výhrad

doporučuji k obhajobě.

Praha 6.9.06



Jiří Stromšík